

5.3.2007

Dnro 2232/4/05

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Sarja

KÄYTTÖVARAT LAITOSHOIDON AIKANA

1

KANTELU

Kantelija oli tyytymätön siihen, ettei hän ollut sairaalassa ollessaan saanut entiseen tapaan käyttövaroja 250 euroa kuukaudessa vaan ainoastaan 80 euroa kuukaudessa.

3

RATKAISU

3.1

Taustatietoja

Käytettävissäni olleesta aineistosta ilmenee, että kantelija oli toimitettu Valkealan sairaalaan. Kantelijan edunvalvoja oli ennen päämiehensä joutumista sairaalaan määritellyt hänen käyttövaroikseen 250 euroa kuukaudessa, joka summa oli kantelijan valtuuttamana nostettu hänen tililtään heinäkuun käyttövaroiksi. Kantelijan käyttöön oli kuitenkin jäänyt vain osa, ja loput oli laitettu säilytettäväksi sairaalan kassakaappiin. Seuraavana päivänä sosiaalityöntekijä oli ilmoittanut osastolle käyttövarojen määrän olevan 80 euroa.

Koska kantelija oli ollut tyytymätön saamiensa varojen määrään, asiasta oli keskusteltu yleisen edunvalvojan kanssa, joka oli ilmoittanut käyttövaraosuuden olevan 80 euroa laitoshoidon aikana.

3.2

Rahojen säilyttämisestä sairaalan kassakaapissa

Mielenterveyslain 22 g §:n 1 momentti mahdollistaa muun muassa potilaan rahojen haltuunoton, mikäli hän sairautentilansa vuoksi todennäköisesti hävittäisi ne. Haltuun otettu omaisuus ja syy haltuunottoon on merkittävä potilasasiakirjoihin, ja päätös omaisuuden haltuunotosta on mainitun lain 24 §:n nojalla valituskelppoinen.

Yliääkärin lausunnon mukaan päätös omaisuuden haltuunotosta koskee tilanteita, joissa asiasta ei voida sopia yhteistyössä potilaan kanssa. Yliääkäri

on korostanut sitä, että kantelijan tapauksessa kyse ei ollut omaisuuden haltuunotosta, eikä kantelijan oikeutta saada rahojaan omaan käyttöönsä ollut rajoitettu. Tätä näkemystä puolsi ylilääkärin mukaan potilasasiakirjoihin tehty merkintä, jossa todettiin seuraavaa: "150 euroa laitettu kassakaappiin, josta tarvittaessa hakee lisää".

Sen sijaan, että kyseessä olisi ollut vastoin potilaan tahtoa tehty omaisuuden haltuunotto, yleisen edunvalvojan ennen päämiehensä sairaalajaksoa määrittelemien kohtuullisten käyttövarojen ottaminen sairaalan kassakaappiin säilytettäväksi 80 euroa ylittävältä osin oli ennen edunvalvojan tekemää uutta käyttövararatkaisua tapahtunut selvitysten mukaan yhteisymmärryksessä kantelijan kanssa – vaikkakin kantelu nähdäkseni viittaa siihen, että kantelija näyttäisi olleen asiasta toista mieltä.

Enempää näyttöä asiaan ei kuitenkaan nähdäkseni ole saatavissa, eikä minulla ole perusteita epäillä, että asiassa ei olisi toimittu yhteisymmärryksessä. Totean kuitenkin, että tällaisissa tilanteissa voisi mielestäni olla asian jälkikäteisen arvioinnin helpottamiseksi paikallaan esimerkiksi pyytää potilasta vahvistamaan kuittauksellaan kassakaappiin laitettujen rahojen määrän ja sen, että toimenpide oli tehty yhteisymmärryksessä.

3.3

Käyttövarojen määrän arvioimisesta

Vs. sosiaalityöntekijän mukaan hän oli ilmoittanut kantelijan edunvalvojalle, että laitoshoidon aikana käyttövaraosuus on lain mukaan 80 euroa kuukaudessa, minkä jälkeen edunvalvoja oli päättänyt, että käyttövarojen määrä on tuo summa. Edellä todetun ja ylilääkärin lausunnon perusteella vaikuttaa siltä, että Valkealan sairaalassa kyseinen 80 euroa oli tulkittu käyttövarojen enimmäismääräksi.

Totean kuitenkin, että mainittu summa on sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 c §:n 1 momentin mukaan asiakkaan käyttöön jätettävä vähimmäismäärä. Käsitykseni mukaan kyse ei nyt siis ollut siitä, että kantelijalle ei olisi ollut varaa antaa enempää käyttövaroja kuin mainittu määrä. Yleinen edunvalvoja on nimittäin todennut ilmoittaneensa sairaalaan, että kantelijan hyvästä eläkkeestä johtuen hänelle voi tarvittaessa antaa enemmän kuin laitoksessa oleville yleensä annetaan.

Yleinen edunvalvoja oli toimivaltuuksiensa mukaisesti arvioinut ennen sairaalajaksoa kantelijan kohtuullisiksi käyttövaroina 250 euroa kuukaudessa. Sairaalassa määrää oli kuitenkin pidetty liian suurena, eikä suurien rahasummien jatkuvaa säilyttämistä sairaalassa pidetty toivottavana. Selvityksissä on myös viitattu kantelijan terveydentilaan ja siihen, miten se vaikutti myös hänen raha-asioiden hoitoa koskevaan käsityskykyynsä.

Toisaalta selvityksistä ilmenee, että osastolla pyritään säilyttämään enintään 80 euroa kuukaudessa potilasta kohden, ja tätä suuremmat summat säilytetään sairaalan kassakaapissa. Yleinen edunvalvoja oli käsitykseni mukaan vasta sairaalan yhteydenoton johdosta alentanut käyttövarojen määrän 250 eurosta 80 euroon kuukaudessa, vaikka ainakaan rahojen turvallisen säilyttämisen

näkökulmasta aiemman käyttövaramäärän antamiselle ei näyttäisi olleen estettä edes sairaalan omien käytäntöjen perusteella. Käytettävissäni olleen aineiston perusteella käsitykseni on, että yleiselle edunvalvojalle on hänen sairaalasta saamansa informaation johdosta voinut jäädä jossain määrin epätasallinen kuva sairaalan menettelytavoista käyttövarakysymyksissä.

Käytettävissäni olleen aineiston perusteella jää siten sellainen vaikutelma, että pääasiallisin peruste siihen, miksi yleinen edunvalvoja oli alentanut käyttövarojen määrää, oli se, että hänelle oli sairaalasta ilmoitettu käyttövarojen määrän olevan 80 euroa kuukaudessa laitoshoidon aikana. Aiemmin kantelijalle oli kuitenkin katsottu voitavan antaa käyttövaroja yli kolminkertainen määrä. Saadun selvityksen mukaan laitoshoidon päätyttyä kantelijan käyttövarojen määrä oli sittemmin palautettu alkuperäiseen 250 euroon kuukaudessa.

Edunvalvojan on holhustoimilain 38 §:n 1 mukaan jätettävä päämiehensä vallintaan hänen tarpeisiinsa ja muihin olosuhteisiin nähden kohtuullisena pidettävä määrä käyttövaroja. Säätely jättää tässä suhteessa sijaa harkinnalle. Koska päämiehen olosuhteissa oli sairaalassa olon johdosta voinut tapahtua muutosta esimerkiksi niin, että hänen menonsa olivat yhtäältä lisääntyneet sairaalamaksujen johdosta mutta elantokulunsa toisaalta vähentyneet, myös käyttövarojen määrää oli ollut mahdollista arvioida uudelleen. Päämiehen suojaamisen ja siten hänen etunsa näkökulmasta voi olla perusteltua myös se, ettei sairaalassa säilytetä kovin suurilla summilla rahaa, mikä myös Valkealan sairaalan selvityksissä on tuotu esiin. Pidän myös sinänsä perusteltuna nytkin omaksuttua menettelyä, jossa sairaala on yhteydessä edunvalvojaan päämiehen taloudellisia asioita koskevissa kysymyksissä, jotta edunvalvoja voi arvioida tilanteen päämiehensä kokonaisedun mukaisesti.

Edellä todetun perusteella johtopäätökseni on, ettei asiassa ole ilmennyt toimenpiteitäni edellyttävää lainvastaista menettelyä eikä harkintavallan väärinkäyttöä käyttövarojen määrää uudelleen arvioitaessa.

4

TOIMENPITEET

Kantelu ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että saatan edellä kohdissa 3.2 ja 3.3 esittämäni näkökohdat Valkealan sairaalan tietoon lähettämällä jäljennöksen tästä päätöksestä yllääkärrille. Samalla lähetän päätöksen erityisesti jakson 3.3 osalta tiedoksi Pyhtään kunnan yleiselle edunvalvojalle.